

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่มีความสำคัญยิ่งของประเทศเพราะเป็นแหล่งที่รวมและผลิตกำลังคน ที่มีความสามารถระดับสูงออกไปช่วยกันพัฒนาประเทศ กล่าวกันว่าการศึกษาจะดูว่าชาติใดเจริญหรือไม่ขึ้นอยู่กับมหาวิทยาลัย (วิจิตร ศรีสอ้าน, 2515) มหาวิทยาลัยมีภาระหน้าที่หลักอยู่ 4 ประการคือ 1. การสอน 2. การวิจัย 3. การบริการชุมชน 4. การทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม โดยเฉพาะภารกิจทางด้านการบริการชุมชนนั้น จะเกี่ยวข้องมากกับงานการศึกษาต่อเนื่อง ซึ่งพิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์, (2527) ได้กล่าวถึงการศึกษาต่อเนื่อง (Continuing Education) ว่าหมายถึง โครงการการศึกษาที่จัดสืบเนื่องมาจากการศึกษาในระบบโรงเรียนปกติในระดับใดระดับหนึ่ง หรืออาจจัดในลักษณะของการให้การอบรมระยะสั้นหรือระยะยาว หรือจัดเป็นหลักสูตรพิเศษขั้นมาก็ได้ให้แก่ผู้เรียนผู้ใหญ่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะให้มากขึ้นกว่าความรู้เดิม หรือเป็นการจัดเพื่อเพิ่มทักษะทางด้านอาชีพแขนงต่าง ๆ ที่ปฏิบัติอยู่ โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในวัยทำงานและหางานทำ อาจจัดในรูปแบบของการอบรมภายในองค์กรก็ได้ ส่วนอุดม เชยกีวงศ์ (2529) ได้กล่าวถึงศึกษานอกระบบโรงเรียน (Non-formal Education) ว่าหมายถึงกิจกรรมการศึกษาใด ๆ ที่จัดขึ้นนอกระบบโรงเรียนปกติ โดยจัดขึ้นเป็นกิจกรรมหนึ่งต่างหาก หรือเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของกิจกรรมใหญ่เพื่อมุ่งสนองความต้องการและวัตถุประสงค์ในทางการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ และทักษะเพื่อการดำรงชีวิตประจำวันอย่างมีความสุข จะเห็นได้ว่า การศึกษาต่อเนื่องและการศึกษานอกระบบมีลักษณะคล้ายคลึงกันตรงที่เป็นกิจกรรมการศึกษาที่จัดขึ้นนอกเหนือจากในระบบโรงเรียน โดยจัดให้กับบุคคลทั่วไป เพื่อเพิ่มพูนความรู้ และทักษะในการดำรงชีวิตประจำวันซึ่งอาจรวมไปถึงกิจกรรมของมหาวิทยาลัย หรือสถาบันอุดมศึกษา เป็นโครงการหรือกิจกรรมหลักต่างหากจากกิจกรรมหลักของสถาบัน แต่การศึกษาต่อเนื่องจะเน้นเรื่องการจัดการศึกษาที่ต่อเนื่องหรือเพิ่ม

เติมจากความรู้เดิม หรือเพิ่มทักษะทางด้านวิชาชีพแขนงต่าง ๆ เพื่อความก้าวหน้าในอาชีพ เป็นโครงการศึกษาที่ไม่มีหน่วยกิต จัดในระยะสั้น ๆ ให้กับผู้ใหญ่ที่อยู่ในวัยทำงาน และกำลังหา งานทำในรูปของการฝึกอบรมต่าง ๆ ส่วนใหญ่จะจัดในสถาบันอุดมศึกษา มีทั้งหลักสูตรระยะสั้น ระยะยาว มีประกาศนียบัตร หรือวุฒิบัตร ส่วนการศึกษานอกระบบนั้นจะเป็นการจัดการศึกษาให้ กับบุคคลทั่วไปที่ไม่มีพื้นฐานความรู้เดิมอยู่เลยคือตั้งแต่อ่านออกเขียนได้ จนจบการศึกษาตามหลักสูตร กระทรวงศึกษาธิการ ทั้งสายสามัญและสายอาชีพ เป็นต้น ในฐานะที่มหาวิทยาลัยเป็นแหล่งรวม ของนักวิชาการผู้มีความรู้ในสาขาต่าง ๆ ตลอดจนมีวัสดุ อุปกรณ์ และสิ่งต่าง ๆ มากมาย เพราะฉะนั้นมหาวิทยาลัยควรกระจายประโยชน์ส่วนนี้ไปสู่ประชาชน ที่อยู่ในชุมชนซึ่งจะช่วยให้ มหาวิทยาลัยได้มีบทบาทส่วนนี้ไปสู่ประชาชนโดยตรง งานการศึกษาต่อเนื่องที่มหาวิทยาลัยดำเนินการ นั้น อาจดำเนินงานโดยคณะ ภาควิชา หรือสาขาวิชา และหรืออาจดำเนินงานโดยหน่วยงาน ฝึกอบรม หรือศูนย์การศึกษาต่อเนื่อง ที่บางมหาวิทยาลัยจัดตั้งขึ้นเพื่อภารกิจในการฝึกอบรม หรือการศึกษาต่อเนื่อง โดยตรงก็ได้ กิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องที่มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ดำเนินการ อยู่ในปัจจุบันสรุปได้ดังนี้

1.1 การฝึกอบรม และให้ความรู้แก่ประชาชนทั่วไป โดยมีวัตถุประสงค์พอสรุปได้ดังนี้

1. เพื่อเพิ่มเติมความรู้ในวิชาชีพเฉพาะแขนง
2. เพื่อฝึกอบรมวิชาชีพเสริมอาชีพ
3. เพื่อให้ข้อมูลข่าวสารทางวิชาการ
4. เพื่อพัฒนาประชาธิปไตยและเป็นพลเมืองดี

การฝึกอบรมเช่นนี้ ส่วนใหญ่มหาวิทยาลัยจะจัดนอกเวลาปกติ เช่นช่วงเย็นหรือในวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ หรือวันหยุดในภาคฤดูร้อน เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปได้เพิ่มพูนความรู้ แต่ละมหาวิทยาลัยจะจัดในแขนงวิชาที่ตนมีความเชี่ยวชาญ และเป็นที่ต้องการของประชาชนผู้ มารับความรู้ เช่นอบรมการเกษตร การถ่ายภาพ คอมพิวเตอร์ สถิติวิจัย สาธารณสุข การพูด ภาษาอังกฤษ อาหารและโภชนาการ ฯลฯ ระยะเวลาที่อบรมแตกต่างกันออกไป เช่น 2-3 วัน 1 อาทิตย์ 1 เดือน 3 เดือน 6 เดือน แล้วแต่สาขาวิชาซึ่งอาจจัดโดยคณะวิชา หรือจัด โดยโครงการศูนย์การศึกษาต่อเนื่องหรือสำนักฝึกอบรมของมหาวิทยาลัย

1.2 การฝึกอบรมแก่บุคลากรประจำการของหน่วยงานต่าง ๆ ส่วนใหญ่จะเป็น

โครงการความร่วมมือ หรือการประสานงานกันระหว่างมหาวิทยาลัยกับหน่วยงานต่าง ๆ โดยมหาวิทยาลัยเป็นผู้จัดฝึกอบรมให้ เช่น โครงการอบรมครูวิทยาศาสตร์ โครงการอบรมครูสังคมศึกษา ฯลฯ

1.3 การฝึกอบรมกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ อาจเป็นโครงการที่มหาวิทยาลัยจัดตั้งขึ้น เพื่อช่วยเหลือชุมชน โดยนำวิทยาการแขนงวิชาที่ตนมีความเชี่ยวชาญไปสู่ประชาชนกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ เช่น โครงการฝึกอบรม กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เยาวชน เป็นต้น

1.4 การจัดสัมมนาทางวิชาการ เช่นการสัมมนาทางด้านการวิจัย การสัมมนาด้าน การสื่อการสอน การสัมมนาทางด้านจิตวิทยา

1.5 การให้บริการในลักษณะเป็นแหล่งข้อมูลทางวิชาการให้กับประชาชนทั่วไป เช่น ห้องสมุด เอกสารต่าง ๆ ที่มหาวิทยาลัยจัดทำ

1.6 การให้บริการความรู้ทางสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ เช่นการจัดทำวารสาร สิ่งพิมพ์ประเภทต่าง ๆ หนังสือ จุลสาร เอกสาร การจัดรายการทางวิทยุและโทรทัศน์ ซึ่งพบได้มากมาย โดยเฉพาะในมหาวิทยาลัยระบบเปิด

จะเห็นได้ว่างานการศึกษาต่อเนื่องที่มหาวิทยาลัยดำเนินการอยู่ในอดีตจนถึงปัจจุบันนี้ คือการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนทักษะและความรู้ให้กับประชาชนทั่วไปที่อยู่ในวัยทำงาน โดยจัดตามแขนงวิชาที่แต่ละมหาวิทยาลัยมีความเชี่ยวชาญโดยมีทั้งประกาศนียบัตรและวุฒิบัตร ทั้งหลักสูตรระยะสั้นและระยะยาว ซึ่งนับว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพต่อประเทศชาติและสังคมไทย ซึ่งมหาวิทยาลัยมีความพร้อมอยู่แล้วทั้งด้านบุคลากร วัสดุ อุปกรณ์ และสถานที่

ดังนั้นมหาวิทยาลัยจึงควรจะได้พัฒนาทางการศึกษาต่อเนื่องเป็นอย่างยิ่ง เพราะนอกจากจะถือว่ามหาวิทยาลัยจัดการศึกษาต่อเนื่องให้กับสังคมแล้ว ยังเป็นการใช้ทรัพยากรบุคคลที่มีอยู่ให้คุ้มค่า ดังเช่นที่ Kerr (อ้างถึงไนซ์ริน ลาภานนท์, 2527) ได้กล่าวว่า ปัจจุบันความต้องการความรู้ของประชาชนมีมากขึ้น ดังนั้นมหาวิทยาลัยในฐานะเป็นแหล่งของความรู้ในสาขาต่าง ๆ จึงควรเผยแพร่ความรู้ที่นอกกลุ่มชุมชน

แผนการศึกษาชาติฉบับที่ 7 พ.ศ. 2535-2539 รัฐได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้และฝึกฝนตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยได้นำแนวคิด

ใหม่ เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาเป็นแหล่งวิชาการของสังคม ระบบและวิธีการจัดการศึกษามีความหลากหลายยิ่งขึ้น สามารถรองรับความต้องการกำลังคนของภาคการผลิตต่าง ๆ เช่นมีการพัฒนาหลักสูตรในระยะสั้นในสาขาที่มีความต้องการสูง ขยายบทบาทของสถาบันอุดมศึกษาด้านการศึกษาต่อเนื่อง สำหรับผู้มีงานทำ หรือผู้ที่กำลังเข้าสู่ตลาดแรงงาน โดยเฉพาะแรงงานในชนบท การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษาองค์กรท้องถิ่น และสื่อมวลชน เพื่อถ่ายทอดความรู้และข่าวสาร ไปสู่ประชาชนอย่างทั่วถึง รัฐจะส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษากระจายโอกาสทางการศึกษาต่อเนื่อง ไปสู่กลุ่มเป้าหมายในอัตราที่เพิ่มขึ้น โดยนำกลุ่มเป้าหมายเข้ามารับการศึกษอาบรมในสถาบันอุดมศึกษา และการนำบริการการศึกษาต่อเนื่องออกไปสู่พื้นที่ที่กว้างขวางขึ้น โดยสร้างเครือข่ายการศึกษาต่อเนื่องระหว่างสถาบันอุดมศึกษา ในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย และสถาบันการศึกษาในพื้นที่ เช่น สถาบันราชภัฏ วิทยาลัยเกษตรกรรม เป็นต้น โดยกำหนดเป้าหมายให้สถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งมีโครงการการศึกษาตลอดชีวิต เพื่อเผยแพร่ข่าวสารความรู้ ผ่านกระบวนการให้บริการวิชาการแก่สังคม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต และทักษะการประกอบอาชีพ รวมทั้งการรักษาคุณภาพของสิ่งแวดล้อม โดยไม่จำกัดความรู้ เพศ และวัย

สืบเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และโครงสร้างของประชากรในประเทศไทย ทำให้การพัฒนาเศรษฐกิจในสังคมปัจจุบันและอนาคตมีความต้องการกำลังคนที่มีความสามารถมองปัญหารอบด้านและมีความเชี่ยวชาญอย่างแท้จริง ในการปฏิบัติวิชาชีพ และทำให้กลุ่มเป้าหมายของการอุดมศึกษามีความหลากหลายมีขอบเขตกว้างขวางขึ้น โดยขยายจากกลุ่มเป้าหมายเดิมซึ่งจำกัดเฉพาะประชากรในช่วงวัยศึกษาในระดับอุดมศึกษา ไปสู่ประชากรในวัยทำงาน ทั้งที่อยู่ในตลาดแรงงาน กลุ่มเป้าหมายในภาคการผลิตต่าง ๆ ของระบบเศรษฐกิจ ดังนั้นสถาบันอุดมศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการจัดการศึกษาในรูปแบบใหม่ ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการการพัฒนาฝีมือแรงงานของทุกภาคการผลิต แม้ว่าการอุดมศึกษาในปัจจุบันได้มีการเติบโตและขยายตัวเพิ่มขึ้น เพื่อสนองต่อนโยบายของรัฐในเรื่องการกระจายโอกาสทางการศึกษา (Educational Opportunity) โดยการตั้งสถาบันอุดมศึกษาทั้งที่เป็นมหาวิทยาลัยของรัฐ และสถาบันอุดมศึกษาเอกชน วิทยาลัยครู วิทยาลัยอาชีวศึกษา และอื่น ๆ จำนวนมากขึ้นก็ตาม แต่ยังมีประชากรอีกจำนวนมาก ที่ไม่มีโอกาสรับบริการทางการศึกษาระดับอุดมศึกษาในการเพิ่มพูนความรู้และเทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเพิ่มขีดความสามารถในการประกอบอาชีพ

และการรักษาสมดุลย์ของสภาพแวดล้อมประกอบกับการมีขีดจำกัดในการฝึกอบรมของภาคเอกชน สถาบันอุดมศึกษาซึ่งมีภารกิจอีกประการหนึ่ง คือการบริการวิชาการแก่ชุมชน เนื่องจากมีความพร้อมในด้านทรัพยากรเช่นบุคลากร เทคโนโลยีและเครื่องมือต่าง ๆ จึงควรที่จะต้องขยายการให้บริการวิชาการแก่ชุมชนในลักษณะการศึกษาต่อเนื่อง (Continuing Education) ตามหลักการศึกษาดตลอดชีวิต (Lifelong Education) ซึ่งมีเนื้อหาวิชาการกว้างขวางครอบคลุมตั้งแต่ความรู้ทั่วไปที่มุ่งหวังปริญญาหรือประกาศนียบัตร ความรู้เฉพาะด้าน เพิ่มพูนความสามารถและความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาชีพนั้น ๆ โดยมีการมอบปริญญาหรือประกาศนียบัตร รวมทั้งการจัดประชุมสัมมนา และการให้คำปรึกษา เพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ให้เฉพาะกลุ่มอาชีพ เป็นต้น (มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2533)

ด้วยเหตุผลดังกล่าว การจัดการศึกษาต่อเนื่องในมหาวิทยาลัยจึงนับว่ามีความสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อประชาชนทั่วไปที่อยู่ในวัยทำงาน ในการเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ในด้านอาชีพเพื่อตอบสนองนโยบายของรัฐในเรื่องการกระจายโอกาสทางการศึกษา ซึ่ง ซอร์วี่, (1971) ได้ให้แนวคิดของการศึกษาต่อเนื่องว่าการศึกษาต่อเนื่องเป็นการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่จัดให้เยาวชนและผู้ใหญ่เพื่อเปิดโอกาสให้คนดังกล่าวได้ฝึกฝนทักษะด้านต่าง ๆ ไปใช้ในการประกอบอาชีพหรือทำให้มีประสิทธิภาพทางอาชีพ ซึ่งนับว่าสอดคล้องกับแนวความคิดในการดำเนินงานการศึกษาต่อเนื่องในมหาวิทยาลัย ก็เพื่อให้มหาวิทยาลัยมีบทบาทต่อชุมชนมากขึ้น นอกเหนือจากการสอนนิสิต นักศึกษา ตามหลักสูตรปกติแล้ว มหาวิทยาลัยควรเผยแพร่ความรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ ให้แก่บุคคลผู้สนใจทั่วไปที่ไม่มีโอกาสเข้ามาศึกษาตามหลักสูตรปกติของมหาวิทยาลัย ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับหลักปรัชญาการศึกษาที่ว่า การศึกษาเป็นกระบวนการที่ต้องทำต่อเนื่องไปตลอดชีวิต ดังนั้น ผู้ที่จบการศึกษาขั้นใดไปแล้ว จึงมิได้หยุดอยู่เพียงนั้น แต่จะต้องแสวงหาความรู้เพิ่มเติมต่อไปเรื่อย ๆ ไม่มีที่สิ้นสุด (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535)

จากความสำคัญของการศึกษาต่อเนื่องดังกล่าว มหาวิทยาลัยรามคำแหงซึ่งเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่ให้การศึกษาระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา ผู้ที่ศึกษาสามารถศึกษาได้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องเข้าชั้นเรียนที่มหาวิทยาลัยจัดให้ก็ได้ โดยมีวัตถุประสงค์ให้การศึกษาระดับปริญญาตรี และวิชาชีพชั้นสูง ทำการวิจัยและทะนุบำรุงวัฒนธรรม (ราชกิจจานุเบกษา, พรบ.มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2521) นอกจากการสอนแล้ว มหาวิทยาลัยรามคำแหงได้ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษา

ต่อเนื่อง ประกอบกับมหาวิทยาลัยมีความพร้อมในด้านบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ และอาคารสถานที่ จึงได้ดำเนินการตามนโยบายของทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ ที่กำหนดให้มหาวิทยาลัยในระบบ เปิดมีบทบาทหลักในการกระจายโอกาสทางการศึกษาออกสู่มวลชนในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งที่เป็น การศึกษาในระบบ และการศึกษาต่อเนื่อง โดยจัดทำเป็นหลักสูตรการศึกษาในรูปแบบของ โครงการ การศึกษาต่อเนื่อง เช่นการฝึกอบรบ การบรรยาย การสัมมนา การจัดนิทรรศการ รวมทั้ง การเป็นวิทยากรให้กับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน (มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2534) เนื่องจากยังมีผู้ที่อยู่นอกสถาบันอุดมศึกษาอีกเป็นจำนวนมากที่ต้องการศึกษาหาความรู้ เพิ่มเติมอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นบทบาทที่สามของมหาวิทยาลัยรามคำแหงก็คือการให้บริการวิชาการ แก่สังคมในรูปแบบของ โครงการการศึกษาต่อเนื่อง ซึ่งถือว่าเป็นการจัดการการศึกษานอก ระบบให้กับมหาวิทยาลัยเพื่อตอบสนองความต้องการของสังคม (มหาวิทยาลัยรามคำแหง ม.ป.ป.)

โครงการการศึกษาต่อเนื่อง

โครงการการศึกษาต่อเนื่องที่จัดขึ้นโดยมหาวิทยาลัยรามคำแหง ได้แก่ โครงการ ฝึกอบรบต่าง ๆ ที่ดำเนินงานโดยคณะฯ สำนัก และหน่วยงานฝึกอบรบในด้านการบริการวิชาการ แก่ชุมชนและสังคม โดยจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่องและหลักการศึกษาตลอด ชีวิต มีวัตถุประสงค์คือ

1. ให้บริการทางวิชาการแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยและสถาบันการ ศึกษาอื่น ๆ มีโอกาสติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการและวิชาชีพ
2. ให้บริการทางวิชาการแก่ประชาชนในการเพิ่มพูนความรู้ทั่วไปและความรู้ทาง วิชาชีพ
3. ให้บริการทางวิชาการแก่หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งของรัฐและเอกชนในการพัฒนา องค์การและบุคลากร

โครงการการศึกษาต่อเนื่องที่จัดขึ้นโดยมหาวิทยาลัยรามคำแหงอยู่ในรูปแบบของการ ฝึกอบรบต่าง ๆ โดยใช้เวลาฝึกอบรบในช่วงเวลาปกติ และนอกเวลาปกติ (วันเสาร์-อาทิตย์ และช่วงเย็น) เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปได้เพิ่มพูนความรู้ และทักษะในการทำงาน เช่นการอบรมภาษาอังกฤษ, ภาษาฝรั่งเศส, การถ่ายภาพ, คอมพิวเตอร์, อาหารและการ

ประดิษฐ์ต่าง ๆ โดยมีทั้งหลักสูตรระยะสั้นและระยะยาว มีทั้งประกาศนียบัตรและวุฒิปริญญาตรี โครงการการศึกษาต่อเนื่องถือเป็นกิจกรรมในด้านการบริการวิชาการแก่ชุมชนและสังคมที่มหาวิทยาลัยรามคำแหงจัดมากที่สุด (มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2533) ในปี พ.ศ.2536 มหาวิทยาลัยได้ดำเนินงานขอจัดตั้งสถาบันการศึกษาต่อเนื่อง เพื่อเป็นหน่วยงานกลางของมหาวิทยาลัยในการสนับสนุนส่งเสริมและประสานงานกับคณะ สำนัก และสถาบันภายในประเทศในการให้บริการทางวิชาการแก่ชุมชน ในด้านการศึกษาต่อเนื่องให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยมหาวิทยาลัยได้แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน รวมทั้งอาคารสถานที่และบุคลากรเพื่อให้มีองค์การดำเนินงานในด้านนี้อย่างเป็นรูปธรรม (มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2535) เนื่องจากในการทำวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะทำการศึกษาโครงการการศึกษาต่อเนื่องเฉพาะที่เป็นโครงการฝึกอบรมของมหาวิทยาลัยรามคำแหงซึ่งมีโครงการฝึกอบรมเปิดดำเนินการตามคณะฯ สำนัก ในปี 2537 ได้แก่ คณะนิติศาสตร์ จำนวน 2 โครงการ คณะมนุษยศาสตร์ จำนวน 5 โครงการ คณะศึกษาศาสตร์จำนวน 5 โครงการ กองงานวิทยาเขต จำนวน 1 โครงการ สำนักบริการทางวิชาการและทดสอบประเมินผล จำนวน 2 โครงการ สำนักหอสมุดกลาง จำนวน 4 โครงการ สำนักเทคโนโลยีทางการศึกษา จำนวน 4 โครงการ (มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2537)

จะเห็นได้ว่ามหาวิทยาลัยรามคำแหง เป็นสถาบันอุดมศึกษาที่ได้ดำเนินการตามนโยบายการศึกษา เพื่อสนองตอบนโยบายของรัฐ ในการกระจายโอกาสทางการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบ โดยเฉพาะการจัดโครงการการศึกษาต่อเนื่อง ในรูปของการฝึกอบรมทั้งหลักสูตรระยะสั้นและระยะยาว แต่การดำเนินงานที่ผ่านมายังมีปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ซึ่ง อุกฤษณ์ ภิญโญ (อ้างถึงในประภาภรณ์ มุลแสดง, 2531) ได้กล่าวว่า ปัญหาอุปสรรคเหล่านี้ได้แก่ ยังไม่มีโครงการที่จริงจังและไม่มีแผนงานต่อเนื่องเท่าที่ควร การใช้บุคลากรไม่เต็มที่ อาจารย์ให้ความสนใจน้อย ขาดผู้ริเริ่มและประสานงาน นอกจากปัญหาอุปสรรคดังกล่าวแล้วยังพบว่าโครงการการศึกษาต่อเนื่องบางโครงการ เช่น โครงการฝึกอบรมทำขนมอบต่าง ๆ โครงการฝึกอบรมการตัดเย็บเสื้อผ้า และโครงการฝึกอบรมทำดอกไม้ประดิษฐ์ต่าง ๆ ซึ่งดำเนินการโดยคณะศึกษาศาสตร์ในปี พ.ศ.2536 เปิดดำเนินการเพียงครั้งเดียวต้องล้มเลิกไป เนื่องจากมีประชาชนมาเข้าร่วมโครงการน้อยมาก ซึ่งไม่คุ้มค่ากับงบประมาณ และเวลาที่สูญเสียไป ทำให้ผู้จัดโครงการเกิดความท้อถอย ไม่มีกำลังใจในการดำเนินงานต่อไป เพราะปัญหาและอุปสรรค

สำคัญเกิดจากผู้เข้าร่วมโครงการซึ่งบางโครงการมีผู้เข้าร่วมมาก บางโครงการมีผู้เข้าร่วมน้อย จึงทำให้โครงการบางโครงการที่จัดขึ้นมาไม่บรรลุตามเป้าหมาย และสอดคล้องกับนโยบายของมหาวิทยาลัยที่ต้องการขยายขอบเขตการให้บริการทางวิชาการตามหลักการศึกษาคือต่อเนื่อง และหลักการศึกษาลดชีวิตไปสู่กลุ่มประชาชนที่อยู่ในวัยทำงาน รวมทั้งการส่งเสริมการฝึกอบรมสัมมนาอภิปรายให้แก่ประชาชนทั่วไป (มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2533)

เนื่องจากการดำเนินการตามโครงการพัฒนาคุณภาพคนทุกด้านนั้น ต้องอาศัยคนเป็นปัจจัยหลักสำคัญ ถ้าจะให้โครงการนั้น ๆ บรรลุความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และเป็นประโยชน์โครงการนั้นจะต้องมาจากความต้องการของประชาชนได้เรียนรู้ทดลองปฏิบัติได้แก่ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ ซึ่งการมีโอกาสได้กระทำสิ่งดังกล่าวได้ก็โดยการเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการศึกษา ต้องใช้วิธีเรียน และการฝึกอบรมในรูปแบบของการศึกษานอกระบบในลักษณะของการศึกษาต่อเนื่อง และการศึกษาลดชีวิต (ยิววัฒน์ วุฒิเมธี, 2529)

การที่บุคคลจะเข้าร่วมโครงการการศึกษาต่าง ๆ ที่เปิดให้ประชาชนทั่วไปได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อประสบการณ์และการประกอบอาชีพ ผู้เข้าร่วมโครงการแต่ละคนจะมีความแตกต่างกัน เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ เป็นต้น ซึ่งต่างก็มีข้อมูลและเหตุผลที่แตกต่างกันมาประกอบการตัดสินใจเพื่อให้ได้ทางเลือกที่ดีที่สุดในการเข้าร่วมโครงการนั้น ๆ และการตัดสินใจก็จะพิจารณาจากเหตุผลหรือข้อมูลหลาย ๆ ด้านประกอบกัน เป็นต้นว่า ความต้องการ ความสนใจ บุคคลจะต้องรู้จักตนเองว่าต้องการอะไร ชอบอะไร มีความสามารถและความถนัดทางด้านไหน และจะได้รับการประโยชน์อะไรบ้างจากการเข้าร่วมโครงการ รวมทั้งสภาพสังคม สิ่งแวดล้อม และการสื่อสารต่าง ๆ ข้อมูลหรือเหตุผลเหล่านี้มีส่วนสำคัญที่ทำให้บุคคลตัดสินใจเข้าร่วมโครงการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองเป็นอย่างมาก เพราะถ้าบุคคลนั้นตัดสินใจไม่ผิดพลาด มีความเชื่อมั่นในตนเอง ก็จะทำให้การเข้าร่วมโครงการเป็นไปด้วยความพึงพอใจ มีความสุขได้รับความรู้อย่างเต็มที่ โครงการก็จะประสบความสำเร็จเป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ รวมทั้งผู้เข้าร่วมโครงการก็จะได้รับความรู้และประสบการณ์ เพื่อนำไปปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ให้ดียิ่งขึ้นต่อไป แต่ถ้าบุคคลตัดสินใจเข้าร่วมโครงการโดยไม่มีข้อมูลและเหตุผลที่ตนเองพึงพอใจ ต้องพึ่งพาผู้อื่นให้ช่วยตัดสินใจ ก็จะมีผลให้การตัดสินใจเข้าร่วมโครงการผิดพลาด ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ทำให้ไม่ประสบผลสำเร็จในการเข้าร่วม

โครงการ ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อ การดำเนินชีวิตของบุคคลนั้นรวมทั้งโครงการที่จัดก็ จะไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ดังนั้นการตัดสินใจจึงนับว่ามีความสำคัญในการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันของมนุษย์ และการเข้าร่วมโครงการของประชาชนเป็นอย่างมาก และจากการศึกษางานวิจัยของนฤมล ลีละบุตร (2530) เรื่อง "ปัจจัยที่ส่งผลให้อาสาสมัครตัดสินใจเข้าร่วมโครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิตเพื่อชาวชนบทในจังหวัดนครราชสีมา" ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของอาสาสมัครในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิตเพื่อชาวชนบทมากที่สุด คือด้านความต้องการส่วนบุคคล ด้านความทันสมัย ด้านประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ และด้านสื่อมวลชนต่าง ๆ ผู้วิจัยจึงสนใจจะศึกษาว่ามีปัจจัยอะไรบ้างที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของประชาชนในการเข้าร่วมโครงการการศึกษาต่อเนื่องที่จัดขึ้นโดยมหาวิทยาลัยรามคำแหง ผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการจัดโครงการการศึกษาต่อเนื่องของมหาวิทยาลัยรามคำแหง ซึ่งจะทำให้การจัดโครงการประสบผลสำเร็จ และเป็นแนวทางในการปรับปรุงโครงการการศึกษาต่อเนื่องอื่น ๆ ให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของประชาชนในการเข้าร่วมโครงการการศึกษาต่อเนื่อง ที่จัดขึ้นโดยมหาวิทยาลัยรามคำแหง
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของประชาชนกับข้อมูลพื้นฐานของประชาชน คือ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา และอาชีพหลักของประชาชน

ขอบเขตของการวิจัย

- 1 ประชากร ประชากรกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคคลที่เข้าร่วมโครงการการศึกษาต่อเนื่องที่จัดขึ้นโดยมหาวิทยาลัยรามคำแหง
2. ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของประชาชนในการเข้าร่วมโครงการการศึกษาต่อเนื่องที่จัดขึ้นโดยมหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยมีข้อมูลจากแนวคิดทฤษฎี และผลงานวิจัยต่าง ๆ มาศึกษา ซึ่งอยู่ในกรอบของปัจจัยต่าง ๆ 7 ด้าน คือ ด้านความต้องการส่วนบุคคล

ด้านความทันสมัย ด้านผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ด้านสภาพสังคม ด้านความนิยม ด้านบุคคลรอบข้างที่เกี่ยวข้อง และด้านสื่อมวลชนต่าง ๆ

3. ในการศึกษาโครงการการศึกษาต่อเนื่องครั้งนี้จะศึกษาเฉพาะการฝึกอบรมที่จัดขึ้นในมหาวิทยาลัยรามคำแหง ตามคณะ และสำนักในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ 2538 - กรกฎาคม 2538

ข้อตกลงเบื้องต้น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ครอบคลุมเนื้อหาของปัจจัย 7 ด้าน คือ ด้านความต้องการส่วนบุคคล ด้านความทันสมัย ด้านผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ด้านสภาพสังคม ด้านความนิยม ด้านบุคคลรอบข้างที่เกี่ยวข้อง และด้านสื่อมวลชนต่าง ๆ ซึ่งสามารถวัดได้จากประชากรที่เข้าร่วมโครงการการศึกษาต่อเนื่องที่จัดขึ้นโดยมหาวิทยาลัยรามคำแหง ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ 2538 - กรกฎาคม 2538 จำนวน 7 โครงการ มีผู้เข้าร่วมจำนวน 205 คน ในกรณีที่ข้อค้นพบไม่เป็นไปตามกรอบที่กล่าวมาแล้วข้างต้นจะต้องมีการปรับเปลี่ยนข้อใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับเนื้อหาของตัวแปร

ข้อจำกัดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของประชาชนในการเข้าร่วมโครงการการศึกษาต่อเนื่อง ที่จัดขึ้นโดยมหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามเชิงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของประชาชนในการเข้าร่วมโครงการตามคณะและสำนักที่จัดการฝึกอบรมในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ 2538 - กรกฎาคม 2538 โดยมีข้อจำกัดคือ

1. การเก็บข้อมูลของประชาชนดังกล่าว ไม่สามารถแยกวิเคราะห์ในแต่ละโครงการได้เพราะกลุ่มตัวอย่างไม่เพียงพอเนื่องจากบางโครงการมีผู้เข้าร่วมมากบางโครงการมีผู้เข้าร่วมน้อยมาก
2. ผลการวิจัยที่ได้รับอาจมีลักษณะเฉพาะในมหาวิทยาลัยรามคำแหงเท่านั้น การนำผลวิจัยไปใช้ในกรณีอื่น ๆ หรือในพื้นที่อื่น ๆ ควรคำนึงถึงข้อจำกัดนี้ด้วย

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ปัจจัย หมายถึง สาเหตุหรือเหตุผลที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของประชาชนในการเข้าร่วมโครงการการศึกษาต่อเนื่องที่จัดขึ้นโดยมหาวิทยาลัยรามคำแหง 7 ด้าน คือ ด้านความต้องการส่วนบุคคล ด้านความทันสมัย ด้านผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ด้านสภาพสังคม ด้านความนิยม ด้านบุคคลรอบข้างที่เกี่ยวข้องและด้านสื่อมวลชนต่าง ๆ

ปัจจัยด้านความต้องการส่วนบุคคล หมายถึง แรงจูงใจทั้งภายในและภายนอกตัวบุคคลของประชาชนที่เข้าร่วมโครงการการศึกษาต่อเนื่องที่จัดขึ้นโดยมหาวิทยาลัยรามคำแหง ซึ่งมักจะหาทางตอบสนองโดยการทำพฤติกรรม

ปัจจัยด้านความทันสมัย หมายถึง คุณลักษณะทางด้านจิตใจ ความนึกคิด ค่านิยม และพฤติกรรม การมีความพร้อมในการยอมรับประสบการณ์ใหม่ ๆ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม มีความเจริญทางด้านความคิด สนใจอนาคตมากกว่าอดีต มีเป้าหมายในชีวิต มีการวางแผนในการดำเนินชีวิต เชื่ออย่างมีเหตุผล มุ่งหวังในด้านการศึกษาและอาชีพ เคารพในสิทธิผู้อื่นของประชาชนที่เข้าร่วมโครงการการศึกษาต่อเนื่องที่จัดขึ้นโดยมหาวิทยาลัยรามคำแหง

ปัจจัยด้านประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ หมายถึง ประโยชน์ที่ประชาชนคาดว่าจะได้รับจากการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการการศึกษาต่อเนื่อง ได้แก่ เป้าประสงค์ ค่านิยม ความคาดหวัง โอกาส การสนับสนุน

ปัจจัยด้านสภาพสังคม หมายถึง สภาพสังคมในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของประชาชนในการเข้าร่วมโครงการการศึกษาต่อเนื่องที่จัดขึ้นโดยมหาวิทยาลัยรามคำแหง ได้แก่ ความสะดวกในการเดินทาง การมีเวลาว่างในช่วงจัดโครงการ สภาพแวดล้อมของสถานที่จัดโครงการ

ปัจจัยด้านความนิยม หมายถึง ความศรัทธา ความเชื่อถือ ความนิยมชมชอบ ในด้านความมีชื่อเสียงของ โครงการหรือสถานที่จัดโครงการการศึกษาต่อเนื่องของมหาวิทยาลัยรามคำแหง

ปัจจัยด้านบุคคลรอบข้างที่เกี่ยวข้อง หมายถึง บุคคลที่มีส่วนช่วยส่งเสริมชักจูง ชี้แนะ บังคับให้ความช่วยเหลือในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการการศึกษาต่อเนื่องที่จัดขึ้นโดยมหาวิทยาลัยรามคำแหง ได้แก่ ผู้บังคับบัญชา, นายจ้าง, หัวหน้างาน, เพื่อน, สามี-ภรรยา,

บิดามารดาและญาติพี่น้องของผู้เข้าร่วมโครงการ

ปัจจัยด้านการสื่อสารต่าง ๆ หมายถึง วิทยุโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ เอกสารแผ่นปลิว กระดาษติดฝาผนัง ประกาศเชิญชวน โปสเตอร์ แผ่นโฆษณาโครงการ และหน่วยประชาสัมพันธ์ ที่มีส่วนชักจูงชี้แนะให้บุคคลตัดสินใจเข้าร่วมโครงการการศึกษาต่อเนื่องที่จัดขึ้นโดยมหาวิทยาลัยรามคำแหง

การตัดสินใจ หมายถึง การที่ประชาชนเลือกคิดในหลาย ๆ ทางเลือก เพื่อหาทางเลือกที่ดีที่สุดแล้วจึงตัดสินใจเข้าร่วมโครงการการศึกษาต่อเนื่องที่จัดขึ้นโดยมหาวิทยาลัยรามคำแหง

การเข้าร่วม หมายถึง การที่ประชาชนเข้าร่วมโครงการการศึกษาต่อเนื่องที่จัดขึ้นโดยมหาวิทยาลัยรามคำแหง

ประชาชน หมายถึง บุคคลทั่วไปที่เข้าร่วมโครงการการศึกษาต่อเนื่องที่จัดขึ้นโดยมหาวิทยาลัยรามคำแหงในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ 2538 - กรกฎาคม 2538 จำนวน 205 คน

โครงการการศึกษาต่อเนื่อง หมายถึง โครงการที่จัดขึ้นในมหาวิทยาลัยรามคำแหงตามคณะฯ และสำนักต่าง ๆ เพื่อให้ความรู้แก่ประชาชนทั่วไปในรูปของการฝึกอบรม ซึ่งมีทั้งการฝึกอบรมระยะสั้นและระยะยาว มีทั้งประกาศนียบัตร และวุฒิบัตร เช่น โครงการฝึกอบรมด้านอาชีพ โครงการพัฒนาบุคคล

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของประชาชนในการเข้าร่วมโครงการการศึกษาต่อเนื่องที่จัดขึ้นโดยมหาวิทยาลัยรามคำแหง
2. นำผลการวิจัยไปประกอบการวางแผน ปรับปรุงและดำเนินงานโครงการการศึกษาต่อเนื่องในมหาวิทยาลัยรามคำแหง อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป
3. นำผลการวิจัยมาเป็นแนวทางในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และเป็นแนวทางในการจัดโครงการการศึกษาต่อเนื่องในมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ต่อไป